

A LEGELVONTABB HOMOKRA ÉPÍTKEZEM

Hernádi Gyula

Az asszony sírni kezdett. B... megsimogatta a mellét, a hátát. Megcsókolta.

Szelíd csatornákban úsztak, a folyosók is tágasan, elnézően következtek egymás után. A hátsó falak között félig nyitott, lágy hajlásokban puha dobszó hajtotta a vizet; nagyon sokszor el tudták mondani egymásnak: „Jó veled lenni.”

A vigyázó vakolat együtt rezgett velük, karcsú állatok úsztak mellettük, a napfény a víz fölé tartott, legsoványabb fényképek közül válogatott.

B... arca megvékonyodott, testének elterített rajza meghúzódott. izmok, inak futottak össze rajta...

Az asszony felült az ágyon, kinézett az alacsony ablakon. Az átfestett derengésben megmutatta magát külön a mennyezetnek, a vasállványból szerelt szekrénynek, a lehúzódó, kapaszkodó lepedőnek, a forgó ébresztőórának, a tengelytelen kis kocsiknak, melyek a felhőtlen délutánok mögött maradtak a szobában; és megmutatta magát külön a parányi térnek, mely eldobhatóan súlyait egyensúlyozva felemelkedett a félelem fölé.

Hirtelen B... fölé hajolt:

- Ugye nem utálsz azért, ami volt?
- Nem tudom, mi volt. Már régóta nem tudom, mi volt.
- Ugye, szeretsz azért?
- Szeretlek.
- Mondd hangosan, hogy szeretsz.
- Szeretlek.
- Még.

- Szeretlek.
- Ugye nem beszélsz soha róla?
- Tessék aludni. Hétfig még van két óránk...
- Válaszolj.
- Buta kérdésekre nem válaszolok...
- Válaszolj.
- Nem tudom, mi volt.
- Ugye nem beszélsz soha róla?
- Nem beszélek.
- Szeretsz?
- Szeretlek.

Számológépek száraz kattogása, fákat utánzó festmények, falak szögei, egymásba érő elemei érkeztek, menekültek, majd a vékony héjú tárgyak elengedték egymást és oldalra nyújtott karral úsztak tovább a homályban. Az utca felől táguló világosság egyetlen érintéssé húzódott össze, és a fogalmak hártvásodni kezdtek, mint a seb.

Az asszony lefeküdt, karjait hátra, feje mögé ejtette:

- Nézd a vasállványt, remeg — mondta halkán.
- Igen, most kapcsolták be a vasörlőgépet a pincében. Olyan, mint egy lefűrészelt lábfej. Felül beledobálják a vasdarabokat, és az öt ujjból folyik kifelé a por. Egyhelyben jár.
- Hallom. Mondd, miért érzem úgy, mintha már jártam volna itt, pedig biztos, hogy sohase voltam.
- Az időt meg lehet fordítani...
- Ezeket a kis cementlovakat is láttam már. Biztos, hogy láttam.
- Sokfelé van ilyen.
- De én ezeket láttam.
- Mert ezek vannak velünk.
- És ezt a mondatot is elmondtad már egyszer nekem.
- Mert mindig ugyanazt mondom neked.
- Ugye nem engedsz el?
- Nem engedlek el. Ideforrasztlak ehhez a vasállványhoz, jó?
- Igen, de akkor hogyan fekszünk le esténként?
- Minden este letörlek, reggel visszaforrasztlak.
- Fájni fog — mondta az asszony.
- Nem akarom, hogy fájjon.
- Nem baj, ha fáj.
- Nem akarom, hogy fájjon.
- Hogyan ébredünk fel hétkor, ha most elalszunk?
- Beállítom az órát.
- Szól a csengő?
- Persze hogy szól.
- Nem hiszem el.
- Szól.
- Olyan órát szeretnék, amelyikben kis harangok vannak.
- Majd csinálók olyat, jó?
- Harangszóra akarok elindulni veled mindig.
- Majd csinálók neked olyan órát.
- Zene is kell. Csendes, átlátszó zene.

— Veszünk lemezeket. Gramofont is veszünk. Milyen lemezeket akarsz?

— Nem tudom. Te tudod.

— Igen, én tudom. Majd én veszek lemezeket. Majd eszembe jut az is. Eszembe jut mind.

Az asszony hirtelen felült, az ablak felé fordult:

— Valaki megállt . . .

— Teherautó. Vasat hozott a műhelybe. Minden reggel jön — mondta B. . .

— Ez nem teherautó, ez más . . .

— Csepel. Ismerem a hangját, minden reggel jön. Mintha az enyém lenne, úgy ismerem. Gyere, nézzük meg . . .

— Nem megyek. Nézd meg.

B. . . felkelt, az ablakhoz lépett.

Az aszfaltgőzös úttesten teherkocsi állt, két munkás csavargatta oldalfalainak tartóvasait. A keresztbe álló szerszámok, alkatrészek ferde terében szürkén vergődött a házak árnyéka. Sötét sávok szakították át a kirakatokat, minden érett és mégis nyers, szervezetlen volt. B. . . az asszony felé fordult:

— Csepel. Szürke . . . Négytonnás . . . Csepel . . . Ismételd el . . .

Az asszony csendesen ismételte:

— Csepel. Szürke. Négytonnás. Csepel.

— Tudod, hogy villám mit jelent magyarul? — kérdezte B. . .

— Mit jelent?

— Hogy mindjárt hét óra, és még semmit se aludtunk. Villámgyorsan forduljon a fal felé . . .

— Nem fordulok — válaszolta nevetve az asszony.

— Azonnal forduljon a fal felé . . .

— Mint a vádlottak?

— Mint az elítéltek. De sürgősen!

— Nézd, ideért a nap . . .

— Hat óra van — mutatott az órára B. . .

— Még van egy egész óránk.

— Hatvan percünk.

— És hány másodpercünk?

— Háromezerhatszáz. Persze egy anyagkönyvelőnek nehezebbé esik kiszámítani . . .

— Ne csúfolódj. Nézd, tényleg jön a nap. Mintha vékony fehér ágat volna maga előtt.

— Aztán majd még egyet tol e mellé, aztán megint egyet; a végén meggyullad az egész erdő . . . Tüzet fog minden, a kenyér, az asztal, a könyvek, a vasállvány. Aztán tovább megy az erdő.

— És a madarak?

— Leszállnak a padlóra, elalszanak. Várják az erdőt.

— Nem álmodnak?

— Minden madár álmodik.

— Miről?

— Kertről, erdőről, ahol a fák között madarak viszik a napot.

— És még miről álmodnak?

— Arról, hogy te rögtön elalszol.

— Mondd még! Mondd, miről álmodnak a madarak?

— Világoskék, szárnyukig érő, átlátszó zenéről, melyet ha felvernek röptükben, hullámozni kezd és előnti a bútorokat, a kopott szőnyeget, a selyempapírba csomagolt kiáltásokat...

— A félelmet is?

— A félelmet is.

— És mi marad utána?

— Keskeny, nyikorgó vaságy, fehér lepedő, finetett szabadság, autóbusszállomás.

— Mondd még...

— Nem mondom. Tessék aludni!

— Miért nem akarod mondani?

— Majd ott.

— Ugye, ott sokat mesélsz majd?

— Nagyon sokat mesélek majd. Mindenről... De most aludj.

— Jó, szervusz. Felhúztad az órát?

— Felhúztam... és szól a csengő is... és vége az alkudozásnak...

Szervusz.

— Szervusz...

Levegőben oldott színek magasodtak föléljük; egymásba kapaszkodva feküdtek.

Az emelt szögben eső napfény kiemelte az asszonyt a párna mélyedéseiből, újból lerajzolta, átadta az észrevétlen ráfordításoknak; az időnek, az apró lélegzetvételnek, az egymást vinni látszó ráncoknak, a kétfelől csillogó nyálnak, a legprimitívebb élettannak. Arcizmai egymás mellé kuporodtak, a felfokozott kiválasztás megtöltötte sejtjeit folyadékkal, nedvesen, észrevehető egyedüllétben álltak sorban. Mosolygott, mint aki madarakkal álmodik.

B... felkőnyökölt a petróleumszínű idomvasak között. Minden újságpapírszagú, nyomtatott és egyetlen lett. A fáradság, az ingerültség meleg mozgása, bonyolultsága egyre vadabb, egyre kegyetlenebb csendbe kényszerítették. Nyakát a levegőnek támasztva próbálta megfogni magát, de hiába igyekezett, arca minduntalan elfordult. Tágas szekrénybe zárták, nem szerezhették tudomást többé a külvilágról. A súlyos és tehetetlen tömeg azonos. Kezébe vette az asszony kezeit, megfogta, megemelte őket, súlyukat próbálgatta, de nem tudott különbséget tenni a súlyos kézfej és a tehetetlen kézfej között, ezért visszahelyezte őket a párnára.

A világ újból befelé indult az ablak nyílásain. Lovak patkója csatogott az úton, fásztó izgalmak alól futó mesterségeket vittek egymás mögé az emberek; kiabáltak, összesöpörték a megemészthetetlen éjszaka következményeit, egymás haját vizsgálták, szinte szaporodni látszottak a világos, elnyúlhatatlan ébredésben.

A vonalak, síkok megkétszereződtek; ábrázológeometriai rajzokon látott formákban ismétlődtek, keveredtek a tárgyak, a jelenségek; egymásra és egymásba dobálva, remegve, mint a deszkába vágott kés nyele. Kihozhatatlanul, már a határok reményét is elveszítve, hideg fények között erőlködve, nagyon távoli, üvegtiszta testét feldobálva, pisztrángugrásokkal hajlott előre-hátra, de azért egyre közeledve a tiszta, egyszerű délelőtt.

B... messziről érkezett; nyugodt, kemény udvart teremtett maga köré, mikor megcsendesedve, végre ismét lefeküdt az asszony mellé. Megrázta, felébresztette. Az asszony ijedten, de kedvesen mondta:

— Látod, nem hagysz aludni, pedig még félhét sincs...

— Ne aludjunk most...

— Jó, ne aludjunk — válaszolta az asszony.

— Mindjárt csenget az óra. Ugye elhiszed, hogy szól?

— Elhiszem.

— Te, nem értem; olyan egyszerű lett minden. Olyan biztosan, olyan régtől fogva tudlak, olyan ismerős vagy, mintha már millió éve ismernék. Az előbb néztem az arcodat, aludtál... Először nem is téged akartalak nézni, az ablakot néztem; de az üvegben olyan síkokra osztott, olyan közönyösen bonyolult volt minden, hogy vissza kellett fordulnom hozzád... Az arcod, ahogy fújta a levegőt, ahogy a szád szögletében ott volt a kevés nyál, ahogy a homlokodat ráncoltad, olyan lettél hirtelen, olyan egyszerű, olyan kiszámíthatóan sok, olyan végtelenül ismerős, mint gyermekkoromban az udvarunk. Mindent elraktam, mindent bejártam rajtad. Még kapus is voltam...

— Jó isten, hol az a kapu?

— Látod ezt a két kis vasat az ágyon? Ezek között. És a homlokon van a háló.

— A ráncok?

— Azokból.

— Látod, milyen vagy? Felébresztesz, és ilyeneket mondasz. Szóval öreg vagyok?

— Nem vagy öreg. Nem érted, amit mondok. Nem is értheted...

— Tudnod kell, hogy értem... Olyan ez a reggel, mint mikor kis-lánykoromban, húsvétkor megfoghattam a templomban a Jézust.

— Mondd, hogy szeretsz!

— Szeretlek. Látod, sírok, annyira szeretlek — mondta az asszony.

— Mondd, hogy szeretsz!

— Szeretlek. Nézd, hogy remegek... — mondta az asszony.

— Mondd!

— Szeretlek. Nézd, milyen kicsi lettem — mondta az asszony.